

๕. นนุทตุเถร วตุถุ ๑๐๕

“ยถา อการํ ทูจุนนุนุติ อิมํ ฐมฺมเทสนํ สตุถา เชตฺวเน
วิหรนฺโต อายสฺมนตํ นนุทํ อารพฺภ กเถสิ ฯ

สตุถา หิ ปวตฺติตปวรฐมฺมจกโก ราชคหํ คนฺตุวา เวฬุวเน
วิหรนฺโต, “ปุตฺตํ เม อานตฺวา ทสฺเสถาติ สุทฺโธทนมหาราเชน
เปสิตานํ สหสฺสสหสฺสปริวารานํ ทสนฺนํ ทูตานํ สพฺพปจฺจโต คนฺตุวา
อรหตฺตํ ปตฺเตน กาพฺุทายิตฺเถเรน อากมฺนกาลํ ฅตฺวา สญฺจิมตฺตาย

๕. นนทตฺเถร วตฺถุ ๑๐๖

คากาย มคฺควณฺณ วณฺณเตวา วิสฺตีสหสฺสจีณาสวปริวฺโต
กปิลวตฺถุปรุ นีโต, ฌาตีสมาคม โปกฺขรวสฺสํ อตฺถุปฺปตฺติ
กตฺวา มหาเวสฺสณฺตรชาตกํ กเถตฺวา, ปุณฺทิวเส ปิณฺฑาย ปวิฏฺโฆ
“อุตฺตฺติฏฺเฐ นปฺปมชฺเชยฺยาติ คากาย ปิตฺรํ โสตาปตฺติผล
ปตฺติจฺจาเปตฺวา “ธมฺมณฺจเร สุจฺริตนฺติ คากาย มหาปชาปตี โคตฺมี
โสตาปตฺติผล ราชานณฺจ สกทาคามิผล ปตฺติจฺจาเปตี ฯ ภตฺต-
กิจฺจปริโยสานเ ปน ราชุมมาตฺตฺคุณกํ นิสฺสาย จนฺตฺกิณฺนริชาตกํ
กเถตฺวา, ตโต ตตฺติยทิวเส นนฺทกุมารสฺส อภิเชกเคหปฺปเวสน-
วิวามงฺกเลสุ วตฺตมานेสุ, ปิณฺฑาย ปวิสฺสฺวา นนฺทกุมารสฺส
หตฺถे ปตฺตํ ทตฺวา มงฺกลํ วตฺวา อญฺญาสาสนา ปกฺกมฺนฺโต
นนฺทกุมารสฺส หตฺถโต ปตฺตํ น คณฺหิ ฯ โสปี ตถาคตฺตการเวน
“ปตฺตํ โว ภนฺเต คณฺหธาคิ วตฺตํ นาสกฺขิ ฯ เอวํ ปน จินฺเตสิ
“โสปาณสึเส ปตฺตํ คณฺหิสฺสตีติ ฯ สตฺถา ตสฺมีปี จาเน น
คณฺหิ ฯ อิตโร “โสปาณปาทฺมฺเฐ คณฺหิสฺสตีติ จินฺเตสิ ฯ สตฺถา ตตฺ
ถาปี น คณฺหิ ฯ อิตโร “ราชคเณ คณฺหิสฺสตีติ จินฺเตสิ ฯ
สตฺถา ตตฺถาปี น คณฺหิ ฯ กุมารो นีวตฺติตฺตฺกาโม อรุจฺยา
คจฺจนฺโต ตถาคตฺตการเวน “ปตฺตํ คณฺหธาคิ วตฺตํ น สกโกติ, “อิช-
คณฺหิสฺสตี, เอตฺถ คณฺหิสฺสตีติ จินฺเตนฺโต คจฺจตี ฯ ตสฺมี ขณ-
ณณฺเฐ อิตฺถิโย ตํ ทิสฺวา ชนปทกฺลยาณิยา อาจิกฺขิสฺสุ “อฺยฺเย

๕. นนุทตุเถร วตุฏ ๑๐๗

ภควา นนุทกุมาริ คเหตฺวา คโต, ตุมฺเหหิ ตํ วินา กริสฺสตีติ ฯ
 สปิ ตํ สุตฺวา อุตฺกพิณฺฑุหิ ปคฺขรฺนฺเตเหว อทฺตฺลลิจิเตหิ เกสฺสहि
 เวเคน คนฺตฺวา “ตฺวํ โข ยยุปฺตฺต อากฺขณฺเวยาสีติ อาห ฯ ตํ
 ตสฺสา วณฺํ ตสฺส หทฺเย ติริยํ ปติตฺวา วิย จิตํ ฯ สตฺถาปิสฺส
 หตฺถโต ปตฺตํ อคฺคณฺหิตฺวา ว ตํ วิหารํ เนตฺวา “ปพฺพชิสฺสสิ
 นนฺทาติ อาห ฯ โส พุทฺธการเวน “น ปพฺพชิสฺสามิติ อวตฺวา
 “อาม ภนฺเต ปพฺพชิสฺสามิติ อาห ฯ สตฺถา “เตนหิ ภิกฺขเว
 นนฺทํ ปพฺพาเชถาติ อาห ฯ สตฺถา กปิลวตฺถุปฺริ คนฺตฺวา ตตฺยทิวเส
 นนฺทํ ปพฺพาเชติ ฯ สตฺตเม ทิวเส ราชูลมาตา กุมาริ อลงฺกริตฺวา
 ภควโต สนฺตํ เปสฺสสิ “ปสฺส ตาต เอตํ วิสตีทสฺสสมณปริวฺตํ
 สุวณฺณวณฺณํ พุทฺธมฺรูปวณฺณํ สมณํ, ยนฺเต ปิตา, เอตสฺส
 ตว ปิตุโน ชาตกาเล มหนฺตา นิธิกฺุมภโย อเหตุํ, ตสฺส
 นิภฺขมนกาลโต ปญฺจาย น ปสฺสามิ, คจฺฉ นํ ทายชฺชํ ยาจาหิ
 ‘อหํ ตาต กุมาริ, อภิเสกํ ปตฺวา จกฺกวตฺตี ภวิสฺสามิ, ฐเนน
 เม อตฺถโต, ฐนํ เม เทหิ, สามิโก หิ ปตฺโต ปิตุ สนฺตกสฺสาติ ฯ
 กุมาริ ภควโต สนฺตํ คนฺตฺวา วนฺทิตฺวา ปิตุสสินฺหํ ปฏฺลิภิตฺวา
 หฏฺฐตฺถุโจ “สุขา เต สมณ ฉายาติ วตฺวา อณฺณปิ
 พหุํ อตฺตโน อนฺรुปี วทฺโต อญฺจาสิ ฯ ภควา กตภตฺตกจิโจ
 อนฺุโมทนํ กตฺวา อญฺจายาสนา ปกฺกามิ ฯ กุมาริปี “ทายชฺชํ
 เม สมณ เทหิ, ทายชฺชํ เม สมณ เทหิติ ภควนฺตํ อนฺุพนฺธิ ฯ

๕. นนทศุณเณร วตุถ ๑๐๘

ภควาปี กุมาริ น นีวตดาเปสิ ฯ ปรัชโนปี ภควตา สทุธิ
คจณนตํ นีวตเตตํ นาสกชิ ฯ อิติ โส ภควตา สทุธิ อารามเมว
อคมาสิ ฯ ตโต ภควา จินเตสิ “ยํ ยํ ปีตุ สนตํ ฌนํ
อิจฺฉติ, ตํ วฏฺฏานุกตํ สวิฆาตํ; หนฺทสฺส โพธิมฺเณ มยา
ปฏิลทุทํ สตฺตวริํ อริยฌนํ เทมิ, โลกุตฺตรทายชฺชสฺส นํ สามิกํ
กโรมิติ ฯ

อถโข ภควา อายสฺมนตํ สาริปุตฺตํ อามนฺเตสิ “เตนหิ
ตฺวํ สาริปุตฺต ราหุลกุมาริ ปพฺพาเซหิติ ฯ เถโร ตํ ปพฺพาเซสิ ฯ
ปพฺพชิตะ ปน กุมาริ, รณฺโณ ตํ สุตฺวา อธิมตฺตํ ทุกฺขํ
อุปฺปชฺชิ ฯ ตํ อธิวาเสตํ อสกุโกนฺโต ภควโต สนฺติกํ คนฺตฺวา
ปฏินิเวเทตฺวา “สาธุ ภนฺเต อยฺยา มาตาปีตฺธิ อนนฺนุญฺจาตํ
ปุตฺตํ น ปพฺพาเซยฺยุนฺติ วริํ ยาจิ ฯ ภควา ตสฺส ตํ วริํ
ทตฺวา, ปุณฺณทิวสํ ราชนิเวสเน กตปาตราโส, เอกมฺนตํ นิสินฺเนน
รณฺญา “ภนฺเต ตุมฺหากํ ทุกฺกรการิกกาเล เอกา เทวตา มํ
อุปสงฺกมิตฺวา ‘ปุตฺโต เต กาลกโตติ อาห, อหํ ตสฺสา วณฺํ
อสทฺทหนฺโต ‘น มยฺหํ ปุตฺโต โพธิํ อปฺปตฺวา กาลํ กโรตฺติ
ตํ ปฏิกฺขิปปินฺติ วุตฺเต, “อิทานิ มหาราช ก็ สทฺทหิสฺสธ;
ปฺพเพปิ, อญฺจิกานิ ตฺยหํ ทสฺเสตฺวา ‘ปุตฺโต เต มโตติ
วุตฺเต, น สทฺทหิตฺถาติ, อิมิสฺสา อตฺถปฺปตฺติยา มหาธมฺมปาสาตํ
กเถสิ ฯ กถาปริโยसानะ ราชานํ อณาคามิผละ ปตฺติญฺหิ ฯ อิติ

๕. นนทตุเถร วตุถ ๑๐๕

ภควา ปีตรํ ตีสุ ผลสุ ปติฏฐาเปตฺวา ภิกขุสงฺฆปริวฺโต ปุนเทว
ราชคหํ คนฺตฺวา ตโต อนาถปิณฺฑิกเณ สาวคฺคํ อากมนตฺถาย
คหิตปฏฺธิโล, นิฏฺฐิตฺเต เขตฺวณมหาวีหारे, ตตฺถ คนฺตฺวา วาสํ
กปเปสิ ฯ

เอวํ สตุถริ เขตฺวเน วิหรนฺเตเยว, อายสฺมา นนฺโท
อุกฺกณฺจิตฺวา ภิกขุณฺํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิ “อนภฺริโต อหํ
อาวุโส พุรหฺมจฺริยํ จรามิ, น สกฺโกมิ พุรหฺมจฺริยํ สนฺชาเรตฺถํ,
สิग्ghํ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺติสฺสามีติ ฯ ภควา ตํ ปวตฺติ สุตฺวา
อายสฺมณฺตํ นนฺทํ ปกฺโกสาเปตฺวา เอตทโวจ “สจฺจํ กิร ตวํ
นนฺท สมฺพหุลานํ ภิกขุณฺํ เอวมาโรเจสิ ‘อนภฺริโต อหํ อาวุโส
พุรหฺมจฺริยํ จรามิ, น สกฺโกมิ พุรหฺมจฺริยํ สนฺชาเรตฺถํ, สิग्ghํ
ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺติสฺสามีติ ฯ “เอวํ ภนฺเตติ ฯ “กิสฺส ปน
ตวํ นนฺท อนภฺริโต พุรหฺมจฺริยํ จรสิ, น สกฺโกสิ พุรหฺมจฺริยํ
สนฺชาเรตฺถํ, สิग्ghํ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺติสฺสํอีติ ฯ “สาเกยานิ
เม ภนฺเต ชนปทกฺลฺยาณิ มฺหรา นิภฺขมฺมตฺตสฺส อทฺตฺตลฺลิตฺติเตหิ
เกเสหิ อปฺโลเกตฺวา มํ เอตทโวจ “ตวญฺํ โข อยุยฺยตฺต
อาคฺคฺเขยฺยาสีติ; โส โข อหํ ภนฺเต ตํ अनुสฺสรมาโน อนภฺริโต
พุรหฺมจฺริยํ จรามิ, น สกฺโกมิ พุรหฺมจฺริยํ สนฺชาเรตฺถํ, สิग्ghํ
ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺติสฺสามีติ ฯ อถ โข ภควา อายสฺมณฺตํ นนฺทํ

๕. นนทตฺเถร วตฺถุ ๑๑๐

พาหาย คเหตฺวา อิทธิพลเน ตาวตีสเทวโลกํ เนนฺโต, อนุตรามกุเค
เอกสฺมี ฉามกุเขตฺเต ฉามขานุมตฺถเก นิสินฺนํ จินฺนภณฺณนาส-
นงฺคุฏฺฐํ เอกํ ปถฺกฺกมกฺกฏี ทสฺเสตฺวา, ตาวตีสภวเน สกฺกสฺส
เทวเรณฺโณ อุปฺภุจันํ อาคตานิ กกฺกฺกปาทานิ ปญฺจ อจฺจราสตานิ
ทสฺเสติ ฯ ทสฺเสตฺวา จ ปน เอวมาห “ตํ ก็ มณฺเณสิ นนฺท,
กตมา นุโข อภิรฺฐปตฺรา จ ทสฺสนียตฺรา จ ปาสาทิกตฺรา จ,
สากิยานิ วา ชนปทกฺลยาณิ อิมานิ วา ปญฺจ อจฺจราสตานิ
กกฺกฺกปาทานิติ ฯ ตํ สุตฺวา อาห “เสยฺยธาปี สา ภนฺเต จินฺนภณฺณ-
นาสนงฺคุฏฺฐา ปถฺกฺกมกฺกฏี; เอวเมว โข ภนฺเต สากิยานิ
ชนปทกฺลยาณิ, อิมสํ ปญฺจนฺนํ อจฺจราสตานํ อุปนิชาย สงฺขยฺปิ
น อุเปติ, กลฺปิ น อุเปติ ภาคฺปิ น อุเปติ; อถโข อีมาเนว
ปญฺจ อจฺจราสตานิ อภิรฺฐปตฺรานิ เจว ทสฺสนียตฺรานิ จ ปาสาทิก-
ตฺรานิ จาติ ฯ “อภิรฺม นนฺท, อภิรฺม นนฺท, อหนฺเต ปาฏิโกโค
ปญฺจนฺนํ อจฺจราสตานํ ปฏฺฐิลาภาย กกฺกฺกปาทานนฺติ ฯ “สเจ เม
ภนฺเต ภควา ปาฏิโกโค ปญฺจนฺนํ อจฺจราสตานํ ปฏฺฐิลาภาย
กกฺกฺกปาทานํ ฯ อภิรฺมิตฺถสํหา ภนฺเต ภควา พุรฺหมจฺริเยติ ฯ อถโข
ภควา อายสฺมนตฺตํ นนฺทํ คเหตฺวา ตตฺถ อนุตรहिโต เชตวเนยฺว
ปาตุรโหสิ ฯ

อสุโสสุํ โข ภิกฺขุ “อายสฺมา กิร นนฺโท ภควโต ภาตา

๕. นนทตฺเถร วตฺถุ ๑๑๑

มาตุจฺฉาปฺตฺโต อจฺฉรานํ เหตุ พุรหฺมจฺริยํ จรติ, ภควา กิรฺสฺส
ปาณฺธิโกโก ปณฺจณฺนํ อจฺฉราสฺตานํ ปณฺธิลาภาย กกุณฺณปาทานนฺติ ฯ
อถโข อายสฺมโต นนทสฺส สหายกา ภิกฺขุ อายสฺมนฺตํ นนทํ
ภตทวาเทน จ อุปกุกีตทวาเทน จ สมุทาจฺรณฺติ “ภตโก
กิรายสฺมา นนโท, อุปกุกีตโก กิรายสฺมา นนโท, ปณฺจณฺนํ
อจฺฉราสฺตานํ เหตุ พุรหฺมจฺริยํ จรติ, ภควา กิรฺสฺส ปาณฺธิโกโก
ปณฺจณฺนํ อจฺฉราสฺตานํ ปณฺธิลาภาย กกุณฺณปาทานนฺติ ฯ อถโข
อายสฺมา นนโท สหายกานํ ภิกฺขุณํ ภตทวาเทน จ อุปกุกีตท-
วาเทน จ อณฺเฏยฺมาโน หรายมาโน ชิกฺขจฺฉมาโน เอโก วูปกกุณฺโ
อปฺปมตฺโต อาตาปี ปหิตตฺโต วิหรณฺโต, นจิริสฺเสว ยสฺสสตฺถาย
กุกฺลปฺตฺตา สมฺมเทว อการสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชนฺติ, ตทณฺตฺตรํ
พุรหฺมจฺริยปริโยสานํ ทิณฺเฏเชว ฌมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉนิกตฺวา
อุปสมฺบฺชฺช วิหาสิ, “จีณา ชาติ, วุสิตํ พุรหฺมจฺริยํ, กตํ กรณฺธิยํ
นาปรํ อิตฺถตฺตยาติ อพฺภณฺณาสี, อณฺณตโร จ ปนายสฺมา
นนโท อรหฺตํ อโหสิ ฯ

อเถกา เทวตา รตฺติภาเค สกฺลํ เชตวนํ โอภาเสตฺวา
สตฺถารํ อุปสงฺกมิตฺวา วณฺทิตฺวา อาโรเจสิ “อายสฺมา ภนฺเต
นนโท ภควโต ภาตา มาตุจฺฉาปฺตฺโต อาสวานํ ขยา อนาสวํ
เจโตวิมฺุตฺตี ปณฺณวิมฺุตฺตี ทิณฺเฏเชว ฌมฺเม สยํ อภิญฺญา
สจฺฉนิกตฺวา อุปสมฺบฺชฺช วิหรตฺติติ ฯ ภควโตปิ โข ฌาณํ อุตฺปาติ
“นนโท อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมฺุตฺตี ปณฺณวิมฺุตฺตี

๕. นนทตฺเถร วตฺถุ ๑๑๒

ทิฏฺฐเจว ฐมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหฺรตฺติ ฯ
โสพายสฺมา ตสฺสา รตฺติยา อจฺเจน ภาวนตํ อุปสงฺกมิตฺวา
วณฺทิตฺวา เอตทโวจ “ยํ เม ภาณเต ภาควา ปาณฺโณโค ปณฺจนํ
อจฺจราสตาณํ ปฏฺฐิลาภาย กกุณฺปาทาณํ, มุณฺจามหํ ภาณเต ภาวนตํ
เอตสฺมา ปฏฺฐิสฺสวาติ ฯ “มยาปิ โข เต นนฺท เจตฺสา เจโต ปริจฺจ
วิทิตฺวา ‘นนฺโท อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺติํ ปณฺณาวิมุตฺติํ
ทิฏฺฐเจว ฐมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหฺรตฺติ,
เทวตาปิ เม เอตมตฺถํ อาโรเจสิ ‘อายสฺมา ภาณเต นนฺโท อาสวานํ
ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺติํ ปณฺณาวิมุตฺติํ ทิฏฺฐเจว ฐมฺเม สยํ
อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหฺรตฺติ, ยเทว โข เต นนฺท
อนุปาทาย อาสเวหิ จิตฺตํ มุตฺตํ, อถาหํ มุตฺโต เอตสฺมา
ปฏฺฐิสฺสวาติ ฯ อถ โข ภาควา เอตมตฺถํ วิทิตฺวา ตายํ เวลายํ อิมํ
อุทานํ อุทาเนสิ

“ยสฺส ตินฺนุโณ กามปงฺโก มหฺมทิตฺวา กามกณฺฏโก

โมหกฺขมมฺนุปฺปตฺโต

สุขทุกฺเข น เวรตฺติติ ฯ

อถกทิวสํ ภิกฺขุ อายสฺมนตํ นนฺทํ ปุณฺณิสฺส “อาวุโส นนฺท
ปฺพุเพ ตวํ ‘อุกฺกณฺจโตนฺนํหิติ วเทสิ, อิทานิ เต กถนฺติ ฯ “นตฺถิ
เม อาวุโส คิหิภาวาย อาลโยติ ฯ ตํ สุตฺวา ภิกฺขุ “อภฺธํ อายสฺมา
นนฺโท กเถติ, อณฺณํ พฺยาโรติ, อตฺตทิวเสสฺส ‘อุกฺกณฺจโตนฺนํหิติ วตฺวา,
อิทานิ ‘นตฺถิ เม คิหิภาวาย อาลโยติ กเถตฺติ วตฺวา คนฺตฺวา

๕. นนทตฺเถร วตฺถุ ๑๑๐

ภควโต เอตมตฺถํ อารโหเสถ ๑ ภควา “ภิกฺขเว อตฺตทิวเสสฺส นนทสฺส
อตุตฺถาโว พุจฺจนฺนเคหสฺสทิสฺส อโหสิ, อิทานิ สุจฺจนฺนเคหสฺสทิสฺส ชาโต,
อํ ยํ หิ ทิพฺพจฺจนํ ทิฏฺฐกาลโต ปญฺจาย ปพฺพชิตกิจฺจสฺส มตฺถกํ
ปาเปตฺถํ วายมฺนโต ตํ กิจฺจํ ปตฺโตติ วตฺวา อีมา คาลา อภาสิ

“ยถา อการํ พุจฺจนํ ฐฺญจฺจิ สมตฺติวิขฺมตฺติ;

เอวํ อภาวิตํ จิตฺตํ ราโค สมตฺติวิขฺมตฺติ ๑

ยถา อการํ สุจฺจนํ ฐฺญจฺจิ น สมตฺติวิขฺมตฺติ;

เอวํ สุภาวิตํ จิตฺตํ ราโค น สมตฺติวิขฺมตฺติ ๑

ตตฺถ “อการนฺตฺติ: ยงฺกิลฺลจฺจิ เเคหํ ๑ พุจฺจนนฺตฺติ: วิรลฺลจฺจนํ
นิทฺทาวนฺทํ ๑ สมตฺติวิขฺมตฺติ: วสฺสวฺญจฺจิ วินิวิขฺมตฺติ ๑ อภาวิตนฺตฺติ: ตํ
อการํ ฐฺญจฺจิ วิย ภาวนารหิตตฺตา อภาวิตํ จิตฺตํ ราโค สมตฺติวิขฺมตฺติ,
น เกลวํ ราโค ว, โทสโมหมานาทโย สพฺพกฺกิลฺลสา ตถารูปํ
จิตฺตํ อตฺติวิขฺมตฺติเยว ๑

สุภาวิตนฺตฺติ: สมถวิปสฺสนาภาวนาหิ สุภาวิตํ, เอวรูปํ จิตฺตํ
สุจฺจนํ เเคหํ ฐฺญจฺจิ วิย ราคาทโย กิลฺลสา อตฺติวิขฺมตฺติ น
สกฺโกนตฺติ ๑

คาลาปริโยसानเ พหุ โสตาปตฺติผลาทีนํ ปาปฺณิสฺส, มหาชนสฺส
สาตฺถิกา เทสฺนา อโหสิ ๑

อถ ภิกฺขุ ฃมมสฺสายํ กถํ สมฺมจฺจาเปตฺถํ “อาวุโส พุทฺธา
จ นาม อจฺจนฺริยา, ชนปทกฺลยาณํ นิสฺสาย อุกฺกณฺจโต นามายสฺมา
นนฺโท สตฺถารา เทวจฺจนฺรา อามิสํ กตฺวา วินิโตติ ๑ สตฺถา อาคนฺตฺวา,

๕. นนทตฺเถร วตฺถุ ๑๑๔

“กาย นุตถ ภิกฺขเว เอตฺรหิ กถาย สมนิสินฺนาติ ปุจฺจิตฺวา,
“อิมาย นามาติ วุตฺเต, “น ภิกฺขเว อิทาเนว, ปุพฺเพเปส มยา
มาตุคามเนน ปโลเกตุวา วินฺโตเยวาทิ วตฺวา, เตหิ ยาจิโต อตีตํ อหริ:

อตีเต พาราณสียํ พุรหุมตฺเต รชฺชํ กาเรนฺเต, พาราณสีวาสิ
กปฺปโก นาม วาณิโช อโหสิ ฯ ตสฺสเสโก คหฺรโก ภูมฺภาริ
วหฺติ ฯ ทิวเส ทิวเส สตฺต โยชนานิ คจฺฉติ ฯ โส เอกสฺมี สมเย
คหฺรภการเกหิ ตกฺกสึลํ คนฺตฺวา ยาว ฆณฺทสฺส วิสฺสชฺชนา
คหฺรภํ วิจฺริตุํ วิสฺสชฺเชติ ฯ อถสฺส โส คหฺรโก ปรีชาปิฏฺเฐ
จรมานो เอกํ คหฺรภิํ ทิสฺวา อุปสงฺกมิ ฯ ตา เตน สทฺธิํ ปฏฺิสนุถาริ
กโรนฺติ อห “กุโต อากโตสึติ ฯ “พาราณสีโตติ ฯ “เกน
กมฺเมนาติ ฯ “วาณิชกมฺเมนาติ ฯ “กิตฺตกํ ภาริ วหฺสึติ ฯ “ภูมฺภการนฺติ
ฯ “เอตฺตกํ ภาริ วหนฺโต กติโยชนานิ คจฺฉสึติ ฯ “สตฺตโยชนานีติ ฯ
“คตฺถฺจฺฉาเน เต กาจิ ปาทปริกมฺมํ วา ปิฏฺิจริกมฺมํ วา กโรนฺติ
อตุถิติ ฯ “นตฺถิ ภทฺเทติ ฯ “เอวํ สนฺเต มหาทฺกขํ อนุโภสึติ ฯ
กิลฺยาปิ หิ ตีรจฺฉานคตฺตานํ ปาทปริกมฺมาทิการโก นาม นตฺถิ,
กามสฺสโลชนณฺณนฺตํ เอวรูปํ กเถสิ ฯ โส ตสฺสา กถาย
อุกฺกถฺจฺจิโต ฯ กปฺปโกปิ ฆณฺฑํ วิสฺสชฺเชตฺวา ตสฺส สนฺติกํ คนฺตฺวา
“เอหิ ตาต, คมฺิสฺสามาติ อห ฯ “คจฺฉถ ตุมฺเห, นานํ คมฺิสฺสามีติ ฯ
อถ นํ ปุณฺนปฺปุนํ ยาจิตฺวา “อนิจฺฉนฺตํ นํ ภายेतฺวา เนสฺสามีติ
จินฺเตตฺวา อิมํ กาธมาห

๕. นนทศุเดร วตฺถ ๑๑๕

“ปโตทมนฺเต กริสฺสํมึ โสฬสํกุณฺณํ,
สณฺณินฺทิสฺสํมึ เต กายํ; เหวํ ชานาหิ คทฺรภาติ ฯ

ตํ สุตฺวา คทฺรโก “เหวํ สนฺเต, อหํปี เต กตฺตพฺพํ ชานิสฺสํมิตฺติ
วตฺวา อิมํ คาถมาห

“ปโตทมนฺเต กริสฺสํมึ โสฬสํกุณฺณํ,
ปฺรโต ปติญฺจหิตฺวาน อุตฺตริตฺวาน ปจฺจโต
ภณฺทํ เต ปาตยิสฺสํมึ; เหวํ ชานาหิ กปฺปกาติ ฯ

ตํ สุตฺวา วาณิโช “เกณ นฺ ช โข การณฺเนส มํ เหวํ วทตฺติ
จินฺเตตฺวา อิตฺโต จิตฺโต จ โอลฺเลนฺโต ตํ คทฺรภี ทิสฺวา
“อิมาย เอส เหวํ สิกฺขาปิตฺโต ภวิสฺสํมึ, ‘เอวฺรปฺปี นาม เต
คทฺรภี อานิสฺสํมิตฺติ มาตุคามน ตํ ปโลเกตฺวา เนสฺสํมิตฺติ
จินฺเตตฺวา อิมํ คาถมาห

“จตุปฺปที สขมฺขี นารี สพฺพวงฺคโสภินี
ภริยํ เต อานยิสฺสํมึ, เหวํ ชานาหิ คทฺรภาติ ฯ

ตํ สุตฺวา ตฺถุจฺจิตฺโต คทฺรโก อิมํ คาถมาห

“จตุปฺปที สขมฺขี นารี สพฺพวงฺคโสภินี
ภริยํ เม อานยิสฺสํมึ, เหวํ ชานาหิ กปฺปก
กปฺปก ภียโย คมฺมิสฺสํมึ โยชนาหิ จตฺตทฺสาติ ฯ

อถ นํ กปฺปโก “เตนหิ เอหิตฺติ คเหตุวา สกฺกฺชานํ อคฺมาสิ ฯ
โส กติปาหจฺเยน ตํ อาก “นฺน มํ ตุมฺเห ‘ภริยนฺเต

๕. นนทตฺเถร วตฺถุ ๑๑๖

อานยิสฺสามีติ อโวจตุถาติ ฯ “อาม วุตฺตํ, นานํ อตฺตโน กถํ
ภินฺทิสฺสามิ, ภริยนฺเต อานยิสฺสามิ; วฏฺฏํ ปน ตฺยํ เอกกสฺเสว
ทสฺสามิ, ตฺยํ อตฺตโน ทุตฺติยสฺส ตํ ปโหตุ วา มา วา, ตฺวเมว
ชานเญยาสิ; อุภินฺนํ โว สํวสมนฺวาย ปฺตฺตาปิ ชายิสฺสนฺติ, เตหิปี
พฺพหิ สทฺธิํ ตฺยํ ตํ ปโหตุ วา มา วา, ตฺวเมว ชานเญยาสีติ ฯ
คทฺรโก, ตสฺมี กเถนฺเตเยว, อนเปกฺโข อโหสิ ฯ

สตฺถา อิมํ ฐมฺมเทสนํ อahrtฺวา “ตทา ภิกฺขเว คทฺรภี
ชนปทกฺลยาณิ อโหสิ, คทฺรโก นนฺโท, วาณิโช อหเมว,
เอวํ ปุพฺเพเปส มยา มาตุคามเณ ปโลเกตุวา วินิโตติ ชาตกํ
นิฏฺฐาเปสีติ ฯ

นนทตฺเถร วตฺถุ ๑

